

Czigányiáda

avagy a magyar irodalmi kánon esete a Toldival meg A nagyidai cigányokkal

FEUILLETON - LXI. évfolyam, 34. szám, 2017. augusztus 25.

Összefoglalva azt mondhatjuk, hogy a *Toldi* nyomán olyan normatív irodalmiság-eszmény rajzolódik ki a magyar olvasó előtt, amelynek a kritériumai a következőkben állnak: (1) a mű *nyelv*hez való viszonya eleve kultikus legyen; (2) a *cselekmény* a hős mintaadó emelkedéstörténetét rajzolja föl, amely célját tekintve valamely magasabb célt szolgál; (3) a *főhős* tökéletesedésének folyamata mind a külső akadályok, mind a belső hiányosságok leküzdésében álljon. Mindez persze csakis a tragikusra hangolt komolyság jegyében gondolható el, a játékosság, az örömelv és a mindezeket önmagába foglaló nevetés nem méltó a komoly irodalmi műhöz, mint ahogy nem méltó az ember (közelebbről a magyar ember) méltóságához sem. Ez az irodalmiság-képlet az európai irodalom egy nagyon is domináns hagyományához kapcsolódik, amely a nevelődési regény átfogó narratívájának egyfajta nemzetiesített változataként azonosítható be. Az Arany-mű tehát a kor szellemiségének tökéletes és nagyon is korszerű kifejezője, ugyanakkor mintha az Arany-életműből a többi szöveg kárára kiemelt *Toldi* túlságosan is egyszólamúra hangolta volna a magyar irodalomértés kánonját.